

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MIHA RIHAR

**ANALIZA ODLOČITEV GOSPODINJSKIH ODJEMALCEV ZA
IZBIRO INOVATIVNIH TARIFNIH SISTEMOV IN PRISTOP K
PROGRAMOM UPRAVLJANJA S PORABO ELEKTRIČNE ENERGIJE**

DOKTORSKA DISERTACIJA

Ljubljana, 2015

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
1.1 Opis področja.....	1
1.2 Namen in cilji dela	3
1.3 Prispevek k znanosti.....	4
1.4 Podatki in metodologija	5
1.5 Struktura vsebine	5
2 REFORME ELEKTROENERGETSKEGA SEKTORJA IN CILJI ENERGETSKE POLITIKE EU	7
2.1 Namen in učinki reform elektroenergetskega trga in energetska politika EU	7
2.2 Cilji energetske politike EU.....	9
2.2.1 Direktiva 2012/27/EU o energetski učinkovitosti	10
2.3 Pravni red na področju elektroenergetike v Republiki Sloveniji	12
2.3.1 Dobava električne energije.....	13
2.3.2 Distribucija električne energije	13
2.3.3 Ozaveščanje odjemalcev	14
2.3.4 Energetska učinkovitost	14
2.3.5 Pametna merilna infrastruktura	15
2.3.6 Prilaganje odjema	15
3 KONCEPT PAMETNIH OMREŽIJ, PRILAGAJANJA ODJEMA IN PAMETNEGA DOMA	18
3.1 Pametna omrežja.....	18
3.1.1 Napredni sistem merjenja in napredna merilna infrastruktura	20
3.1.1.1 Pametni števci	21
3.1.2 Povzetek koristi vpeljave koncepta pametnih omrežij	22
3.1.3 Izzivi povezani z vpeljavo pametnih omrežij	23
3.2 Upravljanje s porabo.....	24
3.2.1 Prilaganje odjema	26
3.2.2 Načini odzivanja odjemalcev	26
3.2.3 Programi prilagajanja odjema	27
3.2.3.1 Inovativni tarifni sistemi	28
3.2.3.1.1 Večtarifni sistemi	28
3.2.3.1.2 Spremenljivi urni tarifni sistem.....	28
3.2.3.1.3 Kritično konično tarifiranje.....	29
3.2.3.1.4 Kritični konični rabati	29

3.2.3.1.5	Občasni rabati izven konic.....	30
3.2.3.2	Direktno krmiljenje bremen.....	30
3.2.4	Vloge in interes/koristi posameznih udeležencev v programih prilagajanja odjema.....	31
3.2.4.1	Vidik dobaviteljev	32
3.2.4.2	Vidik sistemskih operaterjev	33
3.2.4.3	Vidik povezovalcev kratkotrajnih bremen	34
3.3	Funkcionalnosti pametnega doma.....	34
3.4	Dopolnilne storitve k programom prilagajanja odjema.....	38
3.5	Vloga konceptov pri doseganju energetskih ciljev EU	39
3.6	Koristi in pomisleki z vidika gospodinjskih odjemalcev	40
3.7	Analiza pilotskih projektov in raziskav povezanih s konceptom pametnega merjenja, prilagajanja odjema in storitev pametnega doma	42
3.7.1	Pametni števci in pametne naprave	42
3.7.2	Prilagajanje odjema in dodatne storitve	43
3.7.3	Dopolnilne storitve.....	46
3.7.4	Sklepi	47
4	OCENJEVANJE VREDNOSTI MERIL KORISTNOSTI.....	53
4.1	Merila vrednosti koristnosti.....	53
4.1.1	Dilema in implikacije uporabe meril koristnosti.....	56
4.2	Metode za oceno vrednosti meril koristnosti.....	58
4.2.1	Kontingenčno vrednotenje	65
4.2.2	Eksperiment diskretne izbire	71
4.2.2.1	Oblika eksperimenta diskretne izbire	73
4.2.2.1.1	Učinkovitost eksperimenta	78
4.2.2.1.2	Delitev eksperimenta na več delov	81
4.2.2.1.2.2	Vsebinski in vedenjski vidiki oblikovanja eksperimenta.....	81
4.2.2.1.2.2.1	Neobvezujoča izbirna možnost	81
4.2.2.1.2.2.1.1	Vrste neobvezujočih možnosti	84
4.2.2.1.2.2.2	Zahtevnost eksperimenta	85
4.2.2.1.2.2.3	Opredelitev nivojev lastnosti	87
4.2.2.1.2.2.4	Dominantne izbirne možnosti	88
4.2.2.1.2.2.5	Nesmiselne oziroma nedopustne izbirne možnosti	89
4.2.2.2	Izdelava eksperimenta diskretne izbire	89
4.2.2.2.1	Pristopi k izdelavi/oblikovanju eksperimenta diskretne izbire	90
4.2.2.2.1.1	Oblikovanje eksperimentov na osnovi pravokotnih tabel	90
4.2.2.2.1.2	Pristopi za oblikovanje optimalnih oz. učinkovitih oblik eksperimenta	92

5 MODELIRANJE ODLOČITEV.....	96
5.1 Modeli diskretne izbire	96
5.1.1 Pogojni logit model	98
5.1.1.1 Omejitve pogojnega logit modela	101
5.1.1.1.1 Neodvisnost od nebitvenih izbirnih možnosti	101
5.1.2 Mešani logit model.....	103
5.1.3 Ocenjevanje merit koristnosti.....	106
5.2 Kontingenčno vrednotenje.....	108
5.2.1 Dvodelni model	109
5.2.2 Model nenaključne izbire vzorca	111
6 ZASNOVA RAZISKAVE.....	116
6.1 Ozadje raziskave.....	116
6.2 Ciljna populacija, izbira vzorca in način anketiranja	117
6.2.1 Ciljna populacija	117
6.2.2 Izvedba anketiranja	117
6.3 Zasnova anketnega vprašalnika.....	120
6.3.1 Raba električne energije in ponudniki elektrike v gospodinjstvih	121
6.3.2 Učinkovita raba električne energije v gospodinjstvih	121
6.3.3 Različni tarifni sistemi	124
6.3.4 Programi prilagajanja porabe električne energije.....	125
6.3.5 Sprotno spremljanje porabe električne energije	125
6.3.6 Izbira paketov storitev	126
6.3.7 Pametni dom.....	132
6.3.7.1.1 Opredelitev zneskov pripravljenosti za plačilo	134
6.3.8 Uporaba informacijske tehnologije	134
6.3.9 Družbeno-ekonomske značilnosti	135
6.4 Testiranje vprašalnika	135
7 OPISNE STATISTIKE.....	137
7.1 Družbeno ekonomske značilnosti anketirancev	137
7.2 Oskrba z električno energijo v gospodinjstvih	138
7.3 Učinkovita raba električne energije in okoljska ozaveščenost gospodinjstev	141
7.4 Uporaba naprav in strojev na električno energijo	143
7.5 Izbira tarifnega sistema	146
7.6 Samodejno odzivanje na cenovne signale in direktno krmiljenje bremen ..	150
7.7 Sprotno spremljanje porabe električne energije	152

7.8 Pričakovana doba povrnitve vložka za nakup pametnih naprav in odnos do subvencij za nakup.....	154
7.9 Tehnološka naprednost odjemalcev	156
8 REZULTATI	157
8.1 Ocena pripravljenosti sprejeti nadomestila za sodelovanje v programih prilagajanja porabe ter ocena pripravljenosti za plačilo za nakup s tem povezane potrebne opreme.....	157
8.1.1 Odjemalci, ki se jim poraba električne energije obračunava po enotarifnem sistemu	158
8.1.1.1 Inovativni tarifni sistemi.....	160
8.1.1.2 Samodejno odzivanje na cenovne signale	161
8.1.1.3 Pripravljenost za investicijo v tehnologije potrebne za sodelovanje v programih	161
8.1.1.4 Sprotno spremljanje porabe	162
8.1.2 Odjemalci, ki se jim poraba električne energije obračunava po dvo- ali večtarifnem sistemu.....	162
8.1.2.1 Inovativni tarifni sistemi.....	164
8.1.2.2 Samodejno odzivanje na cenovne signale	165
8.1.2.3 Pripravljenost za investicijo v tehnologije potrebne za sodelovanje v programih	165
8.1.2.4 Sprotno spremljanje porabe	166
8.1.3 Primerjava rezultatov obeh skupin.....	166
8.2 Ocena pripravljenosti za investiranje v funkcionalnosti pametnega doma.	168
8.2.1 Pripravljenost za plačilo za funkcionalnosti pametnega doma	173
8.2.1.1 Pametni termostat, ki omogoča sodelovanje v programih prilagajanja porabe električne energije	173
8.2.1.2 Upravljanje ogrevanja prostorov in vode ter hlajenja prostorov preko skupnega termostata	173
8.2.1.3 Sprotno spremljanje porabe posameznih gospodinjskih naprav in aparatov	173
8.2.1.4 Elektronsko (brezžično) odčitavanje in spremljanje porabe energentov.	174
8.2.1.5 Spremljanje energetske učinkovitosti vašega doma preko namenskega zaslona v stanovanju.....	174
8.2.1.6 Varnostni sistem	174
8.2.1.7 Oddaljeno upravljanje in nadzor sistema »pametnega doma«	174
8.2.1.8 Učenje navad uporabnikov	175
8.2.2 Vpliv značilnosti gospodinjstev na pripravljenost za plačilo	175
8.2.2.1 Družbeno-ekonomske značilnosti.....	175
8.2.2.2 IT naprednost.....	175
8.2.2.3 Okoljska ozaveščenost.....	176

8.2.3	Druge lastnosti.....	176
9	SKLEP.....	178
10	LITERATURA	185